

GUVERNUL
ROMÂNIEI

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

▪ cărți

Fischer, Lisa: *Wiederentdeckt. Margarete Depner (1885-1970) Meisterin des Porträts der Siebenbürgischen Klassischen Moderne.* [Redescoperită. Margarete Depner (1885-1970) maestră a portretisticii în cadrul modernismului clasic din Transilvania]. Wien: Böhlau Verlag, 2011.

Abstract. Monografia editată de istoricul de artă vienez Lisa Fischer, în colaborare cu Gudrun-Liane Ittu de la Institutul de Cercetări Socio-Umane din Sibiu și Sabine Plakolm-Forsthuber de la Universitatea din Viena, a fost lansată în 22 martie, la sediul central al băncii Raiffeisen din Viena.

Artista, căreia îi este dedicată monografia, face parte din generația „de aur” a artiștilor brașoveni, alături de Hans Mattis Teutsch (1884-1960), Hans Eder (1883-1955), Ernst Honigberger (1885-1974), Fritz Kimm (1890-1979) ș. a. Devenirea artistică a Margaretei Depner este oarecum caracteristică pentru femeile din generația ei și din categoria socială căreia i-a aparținut. A beneficiat de studii particulare cu mai mulți profesori și în ateliere diferite, iar apoi a practicat arta din plăcere, nefiind nevoită să-și asigure traiul zilnic din această îndeletnicire. Opera sa de început este compusă din lucrări de grafică și pictură în ulei pentru ca mai apoi să se dedice, aproape în exclusivitate, sculpturii. Lucrările de grafică – desene și litografii – de la sfârșitul deceniului al doilea al secolului XX sunt influențate de expresionism, stil pe care, în genere, l-au adoptat și colegii ei de breaslă din Brașov. Deși nu a făcut parte din „mișcarea feministă” a vremii, universul pe care l-a reprezentat a fost, aproape în exclusivitate, feminin, modelele ei fiind îndeobște femei.

După cel de-al Doilea Război Mondial artista a rămas o prezență activă în viața artistică a orașului său natal, dar după dispariția sa fizică a intrat într-un con de umbră. Considerând că opera Margaretei Depner a fost pe nedrept neglijată, autoarele monografiei doresc ca aceasta să fie cunoscută și reevaluată.

Keszeg, Vilmos – Szabó Zsolt (eds.): *Mezőség. Történelem, örökség, társadalom.* [Câmpia Transilvaniei. Istorie, patrimoniu, societate]. Kolozsvár: Művelődés, 2010.

Abstract. Pe parcursul secolelor, regiunea denumită Câmpia Transilvaniei a aparținut mai multor unități administrative, apărând în conștiința publică ca o entitate distinctă abia la sfârșitul secolului XIX și înrădăcinată definitiv ca atare, în secolul XX. Pornind de la scăderea și schimbarea populației din secolele XVI–XVII, conviețuirea îndelungată a populației românești și maghiare, precum și eroziunea naturală, primele descrieri o prezintă în opoziție cu Ținutul Secuiesc, fapt care a contribuit la formarea unei imagini negative despre Câmpia Transilvaniei. Discursul s-a schimbat la începutul secolului XX, odată cu descoperirea gazelor naturale, respectiv, datorită cercetărilor asupra valorilor arhaice în domeniul arhitecturii și artei populare demarate în anii '20 (Entz Géza, Kelemen Lajos, Palotay Gertrúd). În anii '70, atenția asupra regiunii a fost atrasă de către mișcarea „Casa de dans”. Totuși, discursul despre Câmpia Transilvaniei și-a păstrat caracterul ambiguu până în zilele noastre.

Acest volum cuprinde 30 de lucrări din domeniul etnografiei, al istoriei artelor, istoriei culturii și al științelor naturii prezentate în cadrul a două conferințe organizate în 2007 și 2008, respectiv memorii ale intelectualilor care au trăit în Câmpia Transilvaniei. Lucrările sunt grupate în următoarele blocuri tematice: 1. Peisaje, epoci, cercetări; 2. Rituri, texte, dans popular; 3. Oameni, destine, cariere; 4. Societate, mod de viață, strategie de viață; 5. Regiune, natură, arhitectură; 6. *In memoriam*; 7. Persoane renumite din Câmpia Transilvaniei. Studiile din volum sintetizează antecedentele cercetărilor efectuate în această regiune, totodată relevă noi surse orale, scrise și vizuale. Disciplinele și abordările variate se completează reciproc, nuanțând cunoștințele despre Câmpia Transilvaniei.

Autorii lucrărilor incluse în acest volum: Vilmos Keszeg, László Barabás, Mónika Fülöp, Siglinda Hoffmann, Ferenc Pozsony, Mária Erzsébet Berekméri, Árpád Kun, Erika Dimény, Éva Poenar Rus, Sándor Varga, Erzsébet Tímea Tatár, Vilmos Tanczos, Anna Mária Szalma, Imola Ozsváth, Magdolna Virág, András Vajda, Katalin Szikszai, Réka Lovász, Győző Zsigmond, Judit Szentimrei, András Killyéni Enikő, Rűsz-Fogarasi, Péter Sas, Albert Fekete, Ferenc Nagy-Tóth, Péter Wagner, Gábor Takács.

Kovách, Imre (ed.): *Elitek a válság korában. Magyarországi elitek, kisebbségi magyar elitek. [Elite în perioada crizei. Elite în Ungaria, elite minoritare maghiare].* Budapest: MTA Politikatudományi Intézet, MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Argumentum, 2011.

Abstract. Lucrările incluse în acest volum reprezintă analize empirice despre elitele majoritare și minoritare din Ungaria, respectiv elitele minoritare maghiare din Slovacia și România. Colectarea datelor prin chestionare standardizate (2009-2010) poate fi considerată continuarea cercetărilor coordonate de Iván Szélényi și Donald Treiman din 1992-1993, cercetări care implicau șase țări.

Cercetarea elitelor minoritare și întocmirea unor baze de date care fac posibile analize comparative la nivel internațional, este un proiect fără precedent. Referitor la elitele maghiare din România, în acest volum apar două lucrări. În studiul intitulat *Az 1989 utáni romániai, illetve romániai magyar elitek tipológiai és értelmezései* [Tipologiile și interpretările elitelor românești și minoritare maghiare din România după 1989], Attila Papp Z. parcurge literatura relevantă, respectiv analizează caracteristicile elitei politice minoritare.

Al doilea studiu, *Párhuzamos világok? Az erdélyi magyar gazdasági és kulturális elit szocio-demográfiai jellemzői* [Lumi paralele? Caracteristicile socio-demografice ale elitei economice și culturale maghiare din Transilvania] de János Márton și Attila Papp Z., conține primele date și concluzii generate de cercetarea executată în cadrul proiectului menționat. Studiul relevă că elita culturală și economică maghiară din România este divizată din mai multe puncte de vedere, legătura între ele fiind menținută de „transilvanism”. Elita culturală este ferm integrată în structurile de putere și de stat, instituțiile lor depind în primul rând de statul român, totodată întrețin strânse relații profesionale și de alt gen în Ungaria. Reprezentantii elitei minoritare așteaptă soluționare problemelor „comunității” în primul rând de la stat, de la atitudinea tolerantă a statului român și de la reprezentanții guvernării locale. Autorii identifică și unele tendințe care au schimbat compoziția elitei. La începutul mileniului puterea elitei economice maghiare a crescut, totodată, calea integrării în elita culturală a devenit definită mai mult de profesionalism și mai puțin dependentă de politică.

Prisacariu, Mihaela-Roxana: *Statutul juridic al minorităților naționale.* București: C.H. Beck, 2010.

Abstract. Cartea reprezintă un instrument de lucru util studenților și masteranzilor, cercetătorilor, magistratilor și funcționarilor publici, politicienilor interesați de tematica minorităților naționale, de aplicarea legislației antidiscriminare, de interferențele dreptului administrativ cu drepturile omului. Perspectiva asupra subiectului este una interdisciplinară, statutul minorităților naționale rezultând din interpretarea sistematică a normelor din mai multe ramuri de drept: internațional public, comunitar, constituțional și administrativ. Această perspectivă permite autoarei ca, printr-o analiză comparată, să releve soluțiile normative care s-au dovedit juste și eficiente, față de cele care mai pot fi îmbunătățite sub aspect conceptual sau metodologic.

Primul capitol al cărții prezintă sistemele de ocrotire a minorităților naționale prin prisma literaturii de specialitate, iar al doilea statutul juridic al minorităților naționale în dreptul internațional public. Ultimul capitol este dedicat analizei statutului juridic al minorităților naționale din România parcurgând următoarele subiecte: istoricul solicitărilor și reglementărilor juridice, cadrul legislativ și instituțional actual, respectiv provocările în domeniul studiat.

Unul din aspectele de noutate ale cărții îl reprezintă analiza reglementărilor specifice protecției minorităților naționale din dreptul administrativ. Prin evidențierea principiilor fundamentale aplicabile domeniului și prin clasificarea celor mai importante drepturi ale persoanelor aparținând minorităților naționale în drepturi lingvistice, inclusiv referitoare la educație și drepturi privind participarea la viața publică, capitolul oferă o imagine unitară asupra reglementărilor românești, deși acestea sunt situate în acte normative diverse ca autor sau ca forță juridică. Astfel, autoarea argumentează posibilitatea degajării, prin sinteza normelor juridice naționale și europene, a unui statut juridic al minorităților naționale.

▪ reviste, articole

Pro Minoritate, nr. 1 (primăvară), 2011.

Abstract. Tematica numărului de primăvară al revistei *Pro Minoritate* este axată pe legile statutului minorităților naționale din afara granițelor (legile diasporei) care au provocat dezbateri politice crâncene în regiune. Blocul tematic de bază, precum și rubrica de recenzii conțin câteva lucrări care analizează situația minorităților din România sau fenomene care le afectează direct. Numărul actual mai conține lucrări grupate sub titlul *Minorități în țările Grupului de la Visegrad*, precum și rubrica *Documente*, blocuri care nu sunt prezentate aici.

În blocul tematic *Legile statutului – teorie, cadru legal, practică* sunt incluse cinci studii, primul fiind de Oksana Sevel (Oksana Shevel) făcând o analiză comparativă a legilor adoptate în Europa de Est între anii 1996-2004. Studiul Melindei Császár este focalizat pe aplicarea legii statutului minorității maghiare din țările învecinate Ungariei, marcând acele caracteristici instituționale, aspecte ale structurii localității, respectiv caracteristici demografice care au influențat tendința de a procura „certificatul de maghiar” de către cetățenii români. Áron Szele și Zselyke Tófalvi, precum și Zoltán Kántor și Zsolt Pászkan studiază conținutul legilor referitoare la românii de pretutindeni, respectiv practicile de votare ale electoratului din afara granițelor. Sándor Orosz analizează procesul dezbaterilor interne legate de adoptare legii diasporei în Ucraina.

În blocul *Revista preseii* sunt prezentate trei volume recent apărute. Béla Bíró prezintă Fábíán Ernő: *Naplójegyzetek 1980-1990*. [Însemnări de jurnal 1980–1990] (Cluj-Napoca: Kriterion, 2010). Următoarea recenzie este făcută de către Márton László asupra volumului Novák Csaba Zoltán (ed.): *Arany korszak? A Ceaușescu-rendszer magyarság politikája 1965-1974* [Epoca de aur? Politica legată de minoritatea maghiară a regimului Ceaușescu, 1965-1974] (Miercurea Ciuc: Pro-Print, 2010). Al treilea volum, prezentat de către A. Gergely András, este Feidschmidt Margit (ed.): *Etnicitás. Különbségteremtő társadalom* [Enicitate. Societate producătoare de diferențe] (Budapesta: Gondolat – MTA Kisebbségkutató Intézet, 2010).

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

Migrant Integration Policy Index III: Romania. [Indicele Politicilor de Integrare a Migranților: România]. British Council și Migration Policy Group, 2011.

Descriere. Migrant Integration Policy Index (MIPEX) evaluează și compară politicile de integrare ale țărilor din Europa și America de Nord. Cea de-a treia ediție acoperă noi arii și indicatori de analiză, respectiv au fost incluse mai multe țări, printre care și România. Astfel se pot face comparații între 31 de țări în șapte domenii de acțiune, datele fiind generate prin 148 indicatori.

În clasamentul general al MIPEX III, România este situată pe poziția 22. Conform cercetării, punctul forte al României îl reprezintă legile antidiscriminare, care au fost îmbunătățite în mod succesiv din anul 2000. Imigranții se bucură de legi mai favorabile în România decât în majoritatea țărilor din Europa și din regiune. Ariile care necesită îmbunătățire în România se referă la participarea imigranților la viața politică, cetățenie și educație.

Principalele comunități de imigranți în România provin din Republica Moldova, Turcia și China, iar județele cele mai atractive pentru imigranți sunt București – Ilfov, Iași, Cluj, Constanța, Galați, Prahova și Timiș. În 2009 au fost înregistrați peste 59.000 de străini cu ședere legală în România.

Pentru studiul din România, British Council a avut ca partener Fundația Soros România, prin programul Migrație și Dezvoltare. Rezultatele MIPEX pentru România vor fi prezentate și dezbătute în cadrul unui eveniment ce va avea loc în București, în data de 18 aprilie 2011.

Pentru mai multe detalii despre MIPEX și pentru accesarea indexului vedeți: [www.mipex.eu]. Textul studiului cuprinzând prezentarea de ansamblu a rezultatelor pentru România (în limba română) îl puteți accesa pe site-ul Migration Policy Group: [http://www.migpolgroup.com/public/docs/ROMANIA_Abridged_Migrant_Integration_Policy_Index_MIPEXIII_2011_RO.pdf].

Raport alternativ privind aplicarea Cartei Europene a limbilor regionale sau minoritare în România. Mișcarea Angajament Civic/Civil Elkötelezettség Mozgalom/Civic Engagement Movement (CEMO), martie 2011.

Descriere. În septembrie 2010, Guvernul României a înaintat *Primul Raport periodic privind aplicarea Cartei Europene a limbilor regionale sau minoritare în România*. În luna ianuarie 2011, CEMO a înaintat Consiliului Europei un *Raport alternativ privind aplicarea Cartei Europene a limbilor regionale sau minoritare în România*. Raportul Guvernului oferă o imagine în ansamblu asupra stării drepturilor lingvistice, pe când raportul alternativ elaborat de CEMO este focalizat asupra comunității maghiare din județul Mureș, respectiv asupra aplicării drepturilor lingvistice în două domenii specifice: administrația publică și educație. Totodată, el conține și completări legate de Raportul Guvernului. Delegația Comitetului de Experți al Cartei limbilor și a Secretariatului Cartei din cadrul Consiliului Europei a efectuat o vizită în municipiul Târgu-Mureș, în ziua de 14 martie 2011, unde s-au întâlnit cu reprezentanții CEMO precum și cu reprezentanții administrației locale.

Raportul Guvernului conține secțiuni în care sunt prezentate istoria și cultura minorităților naționale, însă din secțiunile care descriu comunitatea maghiară și cea romă aceste prezentări sunt în mare parte omise, ceea ce CEMO consideră părtinitor. Referitor la obligația statului de a derula campanii de informare legate de implementarea *Cartei*, Raportul oficial susține că această obligație a fost împlinită, dar CEMO afirmă că informarea instituțiilor a fost una precară și aceste campanii trebuie să continue potrivit unui plan de informare publică.

Autorii consideră că problema principală al implementării *Cartei* o constituie lipsa metodologiilor de punere în practică și din aceste deficiențe operaționale rezultă o implementare arbitrară. Una dintre cele mai importante concluzii și recomandări ale Raportului alternativ este necesitatea creării unei strategii naționale menită a reglementa directivele centrale ministeriale, guvernamentale pe baza cărora se pot dezvolta și implementa metodologii clare (Regionale) cu scopul de a introduce folosirea eficientă și reală al limbilor minorităților la nivelul instituțiilor locale, regionale precum și deconcentrate.

Detalii ale raportului pot fi obținute de la cercetătorii CEMO [<http://www.cemo.ro/>].

Raport relații interetnice, 17-18 martie 2011. Institutul Român pentru Evaluare și Strategie, 2011.

Descriere. Studiul realizat de Institutul Român pentru Evaluare și Strategie – IRES a vizat percepțiile populației cu privire la relaționarea majorității cu minoritățile etnice și a relevat faptul că, în ultimii ani, relațiile dintre români și etniile minoritare sunt în general bune. Cea mai mare apreciere o primesc relațiile dintre români și etnicii germani (84% bune și foarte bune), urmate de cele dintre români și maghiari (63% bune și foarte bune). Relațiile dintre români și etnicii romi sunt considerate bune și foarte bune doar de 43% dintre respondenți. Concluzia studiului cu privire la gesturile de tipul celui realizat de Csibi Barna la Miercurea Ciuc este că ele sunt dezaprobată de cetățenii din România, fie ei români, maghiari sau de alte naționalități.

Totodată, în această cercetare a fost evaluată percepția populației cu privire la incidente petrecute cu prilejul Zilei Maghiarilor de Pretutindeni, dar și opinii cu privire la posibilitatea etnicilor maghiari din România de a obține cetățenie maghiară și față de gestul unor președinți de Consilii Județene din România de a obține și cetățenia ungară, pe lângă cea română. O altă temă abordată de studiu a fost reprezentarea politică a minorității maghiare și participarea UDMR la viața politică din România.

Studiul a fost realizat pe un eșantion de 1.177 de indivizi de peste 18 ani, prin metoda CATI (Computer Assisted Telephone Interview). Marja de eroare a fost de $\pm 2,9\%$.

Detaliile studiului pot fi consultate pe site-ul IRES: [<http://www.ires.com.ro/articol/144/rela-iile-interetnice-in-romania>].

▪ simpozioane, conferințe, mese rotunde, workshop-uri

Conferința Alinierea procesului de predare/evaluare a limbii române ca limbă nematernă la standardele europene, Universitatea Babeș-Bolyai și SC Learn&Vision SRL, 25-26 martie 2011, Cluj-Napoca

Descriere. Conferința a fost organizată cu prilejul lansării proiectului *Perfecționarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar care predau limba română minorităților naționale*, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013. Proiectul are drept obiectiv general perfecționarea cadrelor didactice care predau limba română elevilor proveniți din rândul minorităților naționale pentru asigurarea creșterii calității procesului de predare/învățare/evaluare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) în învățământul preuniversitar, precum și pentru profesionalizarea și alinierea acestuia la standardele europene.

Lucrările conferinței *Alinierea procesului de predare/evaluare a limbii române ca limbă nematernă la standardele europene* au fost grupate în următoarele trei secțiuni: 1. Specificul predării limbii române ca limbă nematernă (RLNM); 2. Standardizarea procesului de evaluare a românei ca limbă nematernă (RLNM); 3. Perspective psihopedagogice și culturale în predarea limbii române ca limbă nematernă (RLNM). Conferința s-a încheiat cu o masă rotundă cu dezbateri pe tema *Româna ca limbă nematernă (RLNM) – necesitatea unei schimbări de perspectivă asupra domeniului*, în cadrul căreia a avut loc și *Seminarul de analiză a propunerilor de curriculum pentru dezvoltarea programelor P1-P10*. Lucrările prezentate în cadrul conferinței vor fi publicate într-un volum.

Detalii ale proiectului vedeți pe site-ul [Didactica.Limbii.Romane.ro](http://www.didacticalimbiiromane.ro), de unde poate fi descărcat și programul conferinței: [<http://www.didacticalimbiiromane.ro/>].

▪ anunțuri

Serie de prelegeri susținute de prof. dr. Ruth Oren la Centrul de Studii Ebraice „Goldstein Goren”, 13-14 aprilie 2011, București

Centrul de Studii Ebraice „Goldstein Goren” (Facultatea de Litere, Universitatea din București) organizează o serie de prelegeri susținute de prof. dr. Ruth Oren. Prelegerile sunt programate după cum urmează: pe 13 aprilie *Identitate națională: fotografia evreiască în Palestina 1898-1948*, pe 14 aprilie *Provocarea memoriei colective: patrimoniul fotografic israelian în arhivele și narațiunile vizuale ale instituțiilor naționale 2000-2010*.

Prof. Ruth Oren a obținut licența în Literatura Ebraică și Istoria Teatrului și masteratul în Comunicare și Jurnalism de la Universitatea Ebraică din Ierusalim și doctoratul în Fotografie de la Universitatea din Haifa, unde predă astăzi. Dr. Oren combină cariera academică cu fotojurnalismul free-lance, fiind ea însăși un mare artist fotograf și o recunoscută organizatoare de expoziții. Mai multe despre Ruth Oren la: [<http://lib-stu.haifa.ac.il/staff/oruth.html>].

Prelegerile vor avea loc la sediul Centrului de Studii Ebraice „Goldstein Goren” din subsolul Facultății de Litere, str. Edgar Quinet 5-7, sector 1, la datele menționate, începând de la ora 16. Mai multe informații pot fi obținute de la Felicia Waldman, adresa fwaldman@gmail.com.

▪ despre buletinul informativ *Noutăți*

Lucrările științifice recent apărute și evenimentele de importanță majoră în domeniul cercetării minorităților naționale din România incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea lui sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Cei care nu doresc să primească acest buletin informativ sunt invitați să ne contacteze în acest sens.

Informații detaliate în legătură cu proiectul *Noutăți în cercetarea minorităților naționale din România* și numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina de internet ISPMN [<http://ispmn.gov.ro/>].